

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto 8 K, za pol leta 4 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 8-50 K, za Ameriko 9-50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila : : sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Cesarjev manifest.

Mojim zvestim avstrijskim narodom!

Odkar sem zasedel prestol, stremim neomajno za tem, da bi vsem svojim narodom priboril zaželjeni mir ter narodom Avstrije kazal poti, po katerih bi brez zaprek in sporov blagovito razvili moč svoje narodnosti in jo mogli uspešno uporabljati za svojo duševno in gospodarsko blaginjo.

Strašna borba svetovne vojske je doslej ovirala mirovno delo. Junaštvo in zvestoba, požrtvovalno prenašanje nadlog in stisk, vse to je v tem hudem času zmago-slavno branilo domovino. Težke vojne žrtve so nam morale zagotoviti častni mir, na čigar pragu, z božjo pomočjo, stojimo danes.

Sedaj se je treba nemudoma lotiti obnovitve domovine na njenih prirodnih in zategadel najzanesljivejših temeljih. Želje avstrijskih narodov je treba pri tem skrbno spraviti v sklad in jih izpolniti.

Odločen sem, to delo ob svobodnem sodelovanju Svojih narodov izvesti v duhu onih načel, ki so jih zvezni vladarji v svoji mirovni ponudbi sprejeli za svoje.

Avstrija naj postane po volji svojih narodov zvezna država, v kateri tvori vsako narodno pleme na ozemlju, kjer je naseljeno, svojo lastno državnost.

V združitve poljskih ozemelj avstrijskih z neodvisno poljsko državo se s tem nikakor ne posega.

Tržaško mesto s svojim okolišem dobi po želji svojega prebivalstva posebno stanje.

Ta nova uredba, ki se nikakor ne dotika celovitosti dežel ogrske svete krone, naj vsaki narodni posamezni državi zajamči njeno samostojnost. Uspešno pa bo tudi ščitila skupne koristi in jih uveljavljala povsod ondi, kjer je skupnost življenska potreba posameznih državnosti. Zlasti bo treba združitve vseh moči, da se po pravičnosti in primernosti uspešno rešijo velike naloge,

ki izvirajo iz vojnih posledic.

Dokler ta preosnova ne bo zakonito izvedena, ostanejo sedanje naprave za varstvo splošnih koristi neizpremenjeno veljavne. Moji vladi je naročeno, da nemudoma pripravi vsa dela za obnovo Avstrije.

Do narodov, na katerih samoodločbi bo osnovana nova država, se obračam s pozivom, naj pri velikem delu sodelujejo z narodnimi sveti, ki naj — sestavljeni iz državnih poslancev vsakega naroda — uveljavljajo koristi narodov med seboj kakor tudi v občevarju z Mojo vlado.

Tako naj naša domovina, utrjena po slogi narodov, ki jih oklepa, kot zveza svobodnih narodov izide iz vojnih viharjev.

Vsemogočni naj blagoslovi naš trud, da bo veliko mirovno delo, ki ga gradimo, na srečo vsem Mojim narodom.

Na Dunaju, dne 16. oktobra 1918.
Karol, s. r. Hussarek, s. r.

Povelje armadi in mornarici.

Po željah vseh narodov Avstrije se bodo ti strnili v narodne države, združene v eni zvezni državi. Na ta način se bodo po eni strani odpravile ovire, ki so obstajale v skupnem življenju narodov, po drugi strani pa naj se v bodoče odpre enotnemu delovanju za blagor lastnega naroda in domovine neovirana in prosta pot.

V tem pomembnem trenutku se obračam na armado in mornarico. V vaših vrstah sta zvestoba in edinost vedno neločljivo družili vse narode med seboj in z Menoj. Neomajno je Moje zaupanje, da bo duh zvestobe in edinstva, ki se je od nekdanj in tudi sedaj popolnoma izkazal, živel trdno dalje. Hočemo ga ohraniti in bodi novim državam Avstrije najdragocenejša dedščina, njim in Meni v korist in blagor; v to pomozi Bog!

Schönbrunn, dne 17. oktobra 1918.
Karol, s. r.

Iz dnevnika slovenskega častnika v svetovni vojni.

Po dnevniku + Janka Muha.

(17.)

Stotnik je takoj napovedal odhod ob dveh zjutraj, a že o polu ene je došla vesela novica: „Skupina Temnica ostane v taborišču!“ Zavladalo je nepopisno veselje; po vseh barakah je zagrmelo petje in vriskanje.

Pet dni pozneje pa mi je polkovni adjutant nadporočnik Mahr sporočil, da se preselimo v sprednje postojanke, kjer smo bili pred enim mesecem. Splošna poparjenost... Zvečer smo se v verandi zabavali ter se poslavljali od lepe doline in od svoje kočice.

Drugi dan je burja brila, da je bilo groza. To je bil pravi ples čarovnic, kakršnega še nisem videl poprej. Ob štirih popoldne smo zapustili prijazno taborišče in odrinili v postojanke. Kakor pijani smo taval po cesti, kajti grozovita burja se je

igrala z nami, kakor otrok z žogo. Nekaj zelo neprijetnega, pa tudi zabavnega. Pošteno smo se nasmejali.

No, zopet sem na gorkem in na varnem v svoji nekdanji votlini. Kaverna se je precej izpremenila, naši predniki so jo okusno uredili. Celica bataljonskega poveljstva je sredi kaverne, torej na varnejšem prostoru. Majhna je ta sobica, a lična. Stene so prevlečene z vrečami, kar ni le lepo, ampak tudi koristno. Dasi ni peči je v celici vendar toplo, da sedim golorok pri mizi. Postelji sta druga vrhu druge; na spodnji spim jaz, na gorenji pa stotnik. Zunaj brije mrzla bora in naletava sneg, tu v kaverni pa ni niti najmanjšega vetriča. Le kadar zavrtijo ventilator, zapihla po sobici prijetna sapica in prežene dušičo soparo. Ventilator je izborna naprava v podzemskih jamah, za zdravje neprecenljive vrednosti.

Življenje v kaverni je končno zanimivo. Posebno na glavnem trgu — to je pred našo celico — je večer kraval. Dovolj je, ako omenim, da stanujejo tukaj

Wilson za popolno svobodo Jugoslovanov.

Odgovor Avstriji.

Dunaj, 20. oktobra. (K. u.) Besedilo odgovora Združenih držav na avstrijsko-ogrsko noto 4. t. m., ki jo je poslal državni departement potom švedskega poslanika v Washingtonu švedskemu zunanjemu ministru, slove:

Državni departement, dne 18. oktobra 1918. — Gospod! Čast mi je, potrditi prejem Vaše note z dne 7. oktobra, v kateri pošiljate predsedniku naznanilo avstrijske-ogrske vlade. Sedaj mi je predsednik dal nalog, naj Vas naprosim za prijaznost, da pošljete potom svoje vlade c. in kr. vladi naslednji odgovor:

Predsednik smatra za svojo dolžnost, da avstrijski-ogrski vladi naznani, da se s predloženim predlogom te vlade ne more pečati, ker so se po njegovi poslanici z dne 6. januarja izvršili dogodki velike važnosti, ki so kompetenco in odgovornost vlade Združenih držav nujno izpremenili. Med 14 pogoji, ki jih je takrat formuliral predsednik, je bilo tudi naslednje: Narodi Avstrije-Ogrske, katerim želimo, da bodi njihovo mesto med narodi varno in zagotovljeno, naj dobé najsvobodnejšo možnost za avtonomen razvoj. Odkar je bil ta stavek zapisan in izgovorjen pred kongresom Združenih držav, je vlada Združenih držav priznala, da med Čeho-Slovaki in nemško in avstrijsko-ogrsko državo obstoja vojno stanje in da je češko-slovaški Narodni svet de facto vojujoča se vlada, ki ima primerno avtoriteto, da vodi vojaške in politične zadeve Čeho-Slovakov.

Vlada Združenih držav je tudi na najdalekosežnejši način priznala pravičnost narodnih stremeljenj Jugoslovanov po svobodi. Predsednik tedaj ne more več pri-

častniški sluge, ordonanci, artileristi, telefonisti. Kajne, lepa mešanica! Kar tri telefonske postaje so v tem koncu in mirno ni niti dve minuti. Želim si v kraj, kjer bi mogel vsaj nekaj časa v miru zaspati.

Ivan polagoma prinaša dobre darove z Dolenjskega, kjer je bil na dopustu. Premeten pa je; ni hotel vsega naenkrat predložiti, ampak počasi nosi na svetlo: krvavice, ocvirke, jabolka in domači kruhek. Ko človek gleda in uživa te darove, se mu nehote obude želje po lepem Dolenjskem.

Sovražna artilerija je nas po stari navadi vsak dan obljajala, a smo bili kmalu rešeni, kajti že 5. februarja smo se preselili v taborišče pod „Stolom“, severno od Sv. Ambroža. Tako lepo je tu, da v tivolskem gozdiču pri Ljubljani ne more biti lepše. Gladke stezice se križajo, kakor v parku, ob njih pa stoji cela vrsta barak. Tu se mi zdi še lepše nego v temniški dolini.

O prostem času sem jo mahnil na izprehod. Ah, ta sveži jutranji zrak, ta opojni vonj v borovem gozdiču!

znati samo avtonomije teh narodov kot temelj miru in je prisiljen, vstrajati na tem, da naj bodo oni in ne on sodniki o tem, katera akcija avstrijske-ogrske vlade bo zadovoljila težnje in pojmovanja narodov o njihovih pravicah in določbi kot članov družine narodov.

Sprejmite, gospod, ponovno zagotovilo mojega največjega spoštovanja.

Robert Lansing.

Proglas na jugoslovanski narod.

Za popolno ujedinjenje SHS. Jugoslovanski zastopniki pojdejo v Švico k pogajanju.

Narodno Veče SHS. naznanja iz svoje seje, ki se je vršila 17., 18. in 19. oktobra tega leta narodu Slovencev, Hrvatov in Srbov, da prevzame od tega časa naprej, pooblaščen od vseh narodnih strank in skupin, v svoje roke vodstvo narodne politike. Od sedaj naprej v splošnih narodnih vprašanjih nobena stranka, nobena politična in parlamentarna skupina ne bo več vodila nikake posebne politike niti ne bo stopila zasebno v pogajanja s faktorji izven naroda, marveč bo v vseh teh vprašanjih v bodoče edini predstavitelj in odločilni činitelj Narodno Veče.

Zahtevamo ujedinjenje celokupnega našega naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov na vsem njegovem etnografskem teritoriju, kjer naš narod danes živi, brez ozira na katerekoli pokrajinske in državne meje, v eno samo edinstveno, popolnoma suvereno državo, urejeno po načelih politične in ekonomske demokracije, ki vsebuje v sebi odpravo vseh socijalnih in gospodarskih krivic in neenakosti.

Zahtevamo, da bo na bodoči mednarodni mirovni konferenci zastopan naš narod enotno po svojih posebnih odposlancih.

Vsled tega odklanja Narodno Veče načrt rešitve narodnega vprašanja, kakršen

Dospel sem na vrh sedla, in odprl se mi je krasen pogled v Vipavsko dolino. Lepi so ti kraji od daleč, če pa jih človek natančneje ogleda z daljnogledom, so žalostne razvaline. Gori v kotu na severozahodu se leskeče mesto Corica. Tako lepo, kakor od tukaj, je še nisem opazoval. Razločeval sem posamezne cerkve, palače in hiše. Zlato mesto! Kadar te človek zre, se mu vzbuja v srcu pomilovanje in srd. V čudni škodoželjnosti si želim, da bi te naši topovi zdrobili v prah in pepel. Želim, da bi te sesuli tako, da bi ne ostal kamen na kamnu, samo zato, da bi se ne šopiril za tvojim zidovjem pohlepni Italijan.

In zopet se mi zasmiliš v dno srca. Bilo si naša dika, naše dete, naš ponos. Čuvali smo te in branili, potoke krvi so hrabri branilci prelili zate. Toda pridrl je od zahoda krvoločni sovražnik in te je iztrgal iz našega naročja. Bog te čuvaj! V naših sreih je ena misel, ena želja, en cilj: da te zopet iztrgamo iz krempljev nezvestega zaveznika.

je podan v avstrijskem cesarskem manifestu z dne 16. oktobra, kakor tudi vsak bodoči predlog, ki bi imel namen rešiti naše narodno vprašanje samo deloma ter mu odvzeti njegov mednarodni značaj.

Narodno Veče smatra, da more samo s sprejetjem teh načel zagotoviti trajni mir med narodi, združenimi v svobodnih državah, in s tem omogočiti zvezo narodov in splošno razoroženje.

Narodno Veče izjavlja, da se bo po običajnih načelih demokracije vsem drugorodnim manjšinam v državi Slovencev, Hrvatov in Srbov zagotovil svobodni razvoj, sosednjim državam v zaledju pa omogočil in zagotovil trgovsko-prometni dohod na morje, toda brez poseganja v našo teritorialno celokupnost in državno suverenost.

Narodno Veče pozivlja celokupni naš narod ene krvi in jezika, ene duše in enega srca, da se zastavi za uresničenje teh zahtev in načel z ono udanostjo in samozatajevanjem, ki jih zahteva sedanja usodepolna doba. Združimo se torej vsi v eno veliko, nerazdružljivo narodno kolo, kateremu je pred očmi samo veliki ideal narodnega ujedinjenja, svobode in neodvisnosti, da se s tem pokažemo vredne velike dobe, v kateri živimo in velikih nalog, katere smo prevzeli. — V Zagrebu, dne 19. oktobra 1918. — Dr. Anton Korošec, predsednik. Dr. Ante Pavelić, Svetozar Pribičević, podpredsednika.

Kaj je „Narodno Veče“?

Kakor imamo samo za Slovence v Ljubljani Narodni svet, ki se bori za čim večjo narodno, politično in gospodarsko osvoboditev vseh Slovencev, tako imamo v Zagrebu vsi avstro-ogrski Jugoslovani Narodno Veče, v katerem so sorazmerno zastopani Slovenci, Hrvati in Srbi.

To Narodno Veče ima v prvi vrsti namen, da bodo vsi Jugoslovani v narodni in gospodarski politiki na zunaj in na znotraj nastopali po enotnem načrtu. Narodno veče je naše najvišje narodno zastopstvo in edino Narodno Veče je upravičeno v imenu celega jugoslovanskega naroda podajati izjave.

S tem pa je tudi dan odgovor, kdo bo zastopal naš jugoslovanski narod pri mirovnih razgovorih. Našega narodnega zastopnika v Bruselj ne bo pošiljala niti avstrijska, niti ogrska vlada, pa tudi avstrijski zunanji minister ne, temveč edino le Narodno Veče, seveda v popolnem sporazumu z vsemi narodnostmi, ki so zastopani v Narodnem Veču. Slovenci pa se lahko zanesemo, da bodo naši zastopniki v Narodnem Veču tudi v tem oziru znali varovati naše koristi.

Pošljite darove za slepe vojake!

Nedeljsko popoldne je. V taborišču vlada veselo razpoloženje. Nedeljski počitek znajo naši fantje res lepo izkoristiti. Veliko se jih je spravilo tja na solnčni breg zunaj gozdčiča, kjer se napol nagi solnčijo in obirajo domače živalice. Drugi zopet leže zlekujeni na solnčnih prostorih sredi gozda in se razgovarjajo o preteklih dneh, o zlatih časih, prerokujejo bodočnost. Nekateri so zopet zadovoljni, da se smejo iztegniti v baraki, da smejo brez skrbi zaspati. Tam na drugem koncu se razlega po baraki glas harmonike, kakor v kmečki gostilni. Povsod nedeljsko razpoloženje.

Tudi v naši hišici se je poznalo, da je nedelja. Vsi smo sladko spali. Ob delavnikih pa sem imel obilo posla z opisom bojev pri Hudem Logu. To nalogo so dobila vsa bataljonska poveljstva s posebnim naročilom, naj se stvar temeljito izvrši, ker nameravajo snov uporabiti v ljudskošolskih čitankah.

Samo osem dni smo preživeli v tem prijaznem taborišču kot divizijska rezerva v popolnem miru, ne da bi nas sovražnik

Razglas „Narodnega Veča“.

Zagreb, 21. oktobra. Osrednji odbor, izbran dne 5. oktobra od Narodnega Veča SHS na skupščini odposlancev vseh narodnih strank iz Hrvaške, Slavonije ter Reke, Dalmacije, Bosne, Hercegovine, Istre, Trsta, Kranjske, Goriške, Štajerske in Koroške ter Bačke, Banata, Baranje, Prekmurja, Medmurja, sešel se je dne 17. in 18. oktobra v Zagrebu ter je na tem sestanku izvolil svoje predsedstvo takole: Za predsednika dr. Antona Korošca, za podpredsednika dr. Ante Pavelića in Svetozarja Pribičevića, za tajnike dr. M. Drinkovića, dr. Lorkovića in dr. Budisavljevića. Nadalje je izdal razglas Narodnega Veča SHS, s katerim se odločuje o rešitvi našega narodnega vprašanja. S tem je sprejel sledeče predloge: 1.) Glede dela v saborih; 2.) da se dobe potni listi za Švico članom osrednjega odbora; 3.) da se osrednji odbor proglasi za permanentnega. Odposlali so se nadalje brzojavni pozdravi Narodnim svetom Čeho-Slovakov in Poljakov.

Zagreb, 22. oktobra. Osrednji odbor Narodnega Veča je imel včeraj sejo od 5. ure do pozne noči, na kateri se je obširno bavil z Wilsonovo noto in položajem. Izdan je bil sledeči komunike:

Narodno Veče pozdravlja z največjim veseljem stališče, ki ga je zavzel predsednik Združenih držav Amerike v svojem odgovoru na avstrijsko-ogrsko noto z dne 4. oktobra t. l. pod datumom: Državni departement, 19. oktobra 1918, ki odgovarja izjavi naroda SHS. in stališču, ki ga je zavzel v objavi Narodnega Veča 20. okt. t. l. glede rešitve svojega narodnega vprašanja in misli popolne narodne samoodločbe. Ponovno izjavlja, da smatra mednarodni mirovni kongres za edini kompetentni forum za rešitev jugoslovanskega vprašanja. Sklenjeno je, da se podvzame korak za oživitvitev ustavnih pravic, posebno glede svobode tiska in sestajanja. Končno se prosi ves narod, naj bo v svojih manifestacijah dostojen in naj se izogne vsemu, kar bi škodilo imetju in ga uničilo, ker bi se s tem uničila posest, ki se smatra za last bodoče države SHS.

Pravilnik „Narodnega Veča“.

1. „Narodno Veče“ za narod SHS v Zagrebu je politično predstavništvo vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki žive v Hrvatski-Slavoniji z Reko, v Dalmaciji, Bosni-Hercegovini, Istri, Trstu, na Kranjskem, na Goriškem, Štajerskem in Koroškem, v Bački, Banatu, Baraniji, Medžimurju in v ostalih krajih jugozapadne Ogrske.

nadlegoval. Od tu smo se preselili v taborišče pri Srednji Griži. Posamezni oddelki našega bataljona so se nastanili po kotanjah, ki leže druga poleg druge.

Koča bataljonskega poveljstva je podobna železniškemu vozu. Nizka je tako, da človek komaj stoji v njej. Strop je narejen iz vzbočene pločevine. V sobici sta postelji za poveljnika in adjutanta, mizica in pečica; telefon je pri adjutantovi postelji.

Ko sem pogledal po dolinici, sem se spomnil one nesrečne doline pri Hudem Logu, kjer sem petnajst dni visel med življenjem in smrtjo. Ta ji je prav podobna, le manjša je od one. Hišice so prav dobro maskirane. Zasute so na debelo s kamenjem, tako da letalec ne more slutiti, da bivajo tu ljudje, in vendar bije v teh skrivališčih nekaj sto človeških src.

Tako veselo razpoloženje, kakor v prejšnjem kraju, tukaj sicer ni vladalo, a vendar ne morem tožiti, da se nam je slabo godilo. Kakih osem dni Italijani nas niso čisto nič vznemirjali, konečno pa je

2. Skupni temeljni program Narodnega Veča je: Ujedinjenje vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov v narodno, svobodno in neodvisno državo Slovencev, Hrvatov in Srbov, urejeno na demokratičnih načelih. Vsa vprašanja, ki so v zvezi s temi temeljnimi načeli, se smatrajo za nesporno skupna vprašanja Narodnega Veča. Poleg tega odloča Narodno Veče o vseh vprašanjih, ki jih priznavajo v Narodnem Veču zastopani odposlanci za skupna.

3. Organizacija Narodnega Veča temelji na teritorialnem principu, to je: vsaka izmed naših pokrajin pošlje v Narodno Veče po enega odposlanca na okroglo vsakih 100 tisoč prebivalcev. Kranjski, slovenskim delom Štajerske, Goriške in Koroške ter Trstu pripada skupaj 14 odposlancev, Istra dobi 3, Dalmacija 7, Hrvatska-Slavonija z Reko 28, Bosna-Hercegovina 18, Jugoslovani na Ogrskem 10 odposlancev.

Vsi izvoljeni člani hrvatskega sabora v Zagrebu, bosanskega sabora v Sarajevu, državnega zbora na Dunaju ter vseh deželnih zborov prej navedenih dežel, ki sprejemajo načela tega pravilnika, imajo se, kolikor že itak niso izvoljeni člani Narodnega Veča, pravico udeleževati se plenarnih sej veča. Vrh tega pa imajo člani hrvatskega sabora v Zagrebu, bosanskega sabora v Sarajevu in državnega zbora na Dunaju pri plenarnih sejah skupaj po pet glasov, odnosno po pet odposlancev z aktivno in pasivno pravico.

4. Organizacije, ki pristopajo Narodnemu Veču in ki zastopajo razne narodne stranke in politične skupine v poedinih pokrajinah, so dolžne, prepustiti sorazmerno število odposlancev tudi onim narodnim strankam, ki sedaj eventualno ne pristopijo Narodnemu Veču, a prosijo naknadno za sprejem. Naravno, da more tu iti samo za stranke, ki stoje na stališču narodnega edinstva Slovencev, Hrvatov in Srbov in neizpodbitne pravice samoodločbe našega naroda, kakor je to označeno v zagrebški resoluciji z dne 3. marca 1918. leta. — O sprejemu sklepa „Osrednji odbor Narodnega Veča“.

5. Narodno Veče deluje:

a) v skupnih sejah, ki se sestajajo redno vsake 3 mesece, ter na poziv „osrednjega odbora“ po potrebi, ali pa na predlog najmanj 15 članov Narodnega Veča. V tem poslednjem slučaju se mora sestati seja najkasneje 14 dni pozneje, ko je predsedništvo dobilo obvestilo. Plenum voli „osrednji odbor“ (člane in namestnike) ter mu določa smer dela.

b) „Osrednji odbor“ šteje največ 30 izvoljenih članov. Z dvema tretjinama glasov more „osrednji odbor“ kooptirati največ še 10 članov z istimi pravicami. „Osrednji odbor“ sklicuje plenarne seje Narodnega Veča, vodi poslovanje Narod-

nega Veča, predstavlja ga na zunaj, določa poslovnik in podobore Narodnega Veča, sprejema njih poročila in se posvetuje o njih, imenuje poverjenike, rešuje spore med raznimi pokrajinskimi organizacijami in skupinami, daje v skladu za zastopniki odnosnih zastopov smer postopanju parlamentarnih skupin v splošno narodnih vprašanjih, nabira denarna sredstva in jih tudi upravlja ter izključuje posamezne člane, ki pa imajo pravico priziva na Narodno Veče, toda brez odgodilne moči. Po izvolitvi se „osrednji odbor“ konstituira in izvoli predsedništvo, ki vodi posle „osrednjega odbora“. Predsedništvo „osrednjega odbora“ je zaeno tudi predsedništvo Narodnega Veča.

6. V plenarnih sejah Narodnega Veča in „osrednjega odbora“ se sklepa z dvotretjinsko večino glasov navzočih članov. Za „osrednji odbor“ je potrebno, da je navzoča nadpolovična večina članov ali njihovih namestnikov. Za plenarno sejo Narodnega Veča zadostuje, da je navzoča tretjina članov s pravico glasovanja, treba pa je, da so ti člani pravočasno povabljeni. V postopanju na priziv proti izključenju posameznega člana „osrednjega odbora“ ne glasujejo oni člani „osrednjega odbora“, ki so se udeležili glasovanja o izključenju.

7. Ta pravilnik se more izpremeniti samo v plenarni seji Narodnega Veča v navzočnosti vsaj polovice članov.

Zagreb, 6. oktobra 1918.

Overovljeno od poslovnega odbora Narodnega Veča.

Zagreb, 8. oktobra 1918.

Dr. Angelinović, l. r. zapisnikar za SHS v Zagrebu, dr. Ante Pavelić, l. r., Bukšek, l. r., dr. Lorković, l. r., dr. M. Drinković, l. r.

Štrajk in demonstracija za mir v Berlinu.

Berlin, 16. oktobra. Danes dopoldne so pričeli v Berlinu štrajkati delavci vseh municijskih tvornic. Delavci so šli Unter die Linden in na druge najelegantnejše ceste, kjer so demonstrirali za nov mir in proti oblegovalnem stanju. Opoldne so se demonstranti spopadli z močnimi oddelki policije.

Berlin, 17. oktobra. „Vorwärts“ poroča: Popoldne je poskušala množica, ki je štela približno 150.000 oseb, korakati iz „Tiergartna“ pred državni zbor, a jo je policija potisnila od tam proti Brandenburškim vratam. Demonstranti, ki so pristali neodvisnih socialistov, so korakali s „Hoch!“-klici miru po najelegantnejši berlinski cesti Unter den Linden. Pred palačo ruskega veleposlanštva se je množica strnila in je klicala „Hoch!“ Ko se

v 2. stotnijo zadela 10 cm granata, ki je med ljudmi, ki so delali pri barakah, prizadela precejšnje izgube. Žalost se je navelila v našem taborišču. Iz dolinice so nesli po bregu 1 mrliča in 4 težko ranjene, 5 mož pa je odhajalo peš z obvezanimi glavami, rokami in nogami. Ta nezgoda je povzročila med ljudmi precejšnjo zmešnjavo. Vse je bežalo iz barak v kaverno.

V lisičinah.

Še pred prihodom k Srednji Griži je odšel naš polkovnik Maretič bolan z bojišča, a polkovno poveljstvo je bilo izročeno podpolkovniku grofu Montjoye. Našem bataljonu je začasno poveljeval stotnik Orehek. Ze tri tedne pozneje je prevzel polk podpolkovnik Zaleský, Montjoye pa se je vrnil k našemu bataljonu.

Pod njegovim vodstvom je 6. marca bataljon odrinil v postojanke na točki 378. Imeli smo srečo. Korakali smo preko najnevarnejših krajev, ne da bi nas kdo obstreljeval. Ko smo bili že blizu bataljonske kaverne, pa je sovražna artilerija vendar

hitela obmetavati jarke in pota, po katerih smo se pravkar plazili, a škode nam le ni prizadela.

Kaverna nas je razočarala. Lična votlina ima prostora za 8 mož in je primeroma dobro opremljena. Leži le kakih sto korakov za prvo postojanko. Od juga ima sovražnik lep pogled prav pred vhod. Vedeti pač mora zanjo, saj vodijo k vhodu od vseh strani visoko obzidani jarki, kakor ceste v glavno mesto.

Nekaj dni po prihodu v postojanke sem bil ob polu petih zjutraj klican k telefonu radi kravala, ki se je pravkar odigral. Čulo se je prav dobro delovanje artilerije. Po poročilih kompanijskih poveljnikov sem mogel javiti polku, da se vsa stvar vrši nekje doli pri Kostanjevici. Polkovno poveljstvo je pojasnilo, da vadi naše topništvo zapiralni ogenj. Artilerija torej ni imela „zlobnega“, namena. Če jo je pri tem podjetju kdo izmed Italijanov le iztaknil, nič zato; pa naj bi se bil umaknil. Vendar ne bomo povsod obešali tablic s svarilnim napisom: Radi strelne vaje prehod prepovedan!

je spreved pomikal dalje, je proti njemu nastopila policija, ki je potegnila sablje, vsled česar so se večkrat spopadli in je več oseb ranjenih. Zaprli so več vojakov in civilistov.

Berlin, 17. okt. Policija je nastopila proti demonstrantom z največjo brezobzirnostjo. Nastopila je s sabljami. Veliko oseb je ranjenih, veliko so jih zaprli: civiliste in vojake, ki so stali med demonstranti. Radi nastopa policije je nevolja velika. V pozno noč so trajale demonstracije proti policiji. „Vorwärts“ piše: Pomisliti moramo, da je policija nastopala popolnoma drugače proti demonstrantom, ko je šlo za znano demonstracijo vele-nemcev pred železnim Hindenburgom.

Dogodki preteklega tedna.

Dne 12. oktobra t. l. je Nemčija odgovorila predsedniku Wilsonu, da v polnem obsegu sprejema njegove znane mirovne točke kot podlago za mir, da je pripravljena izprazniti zasedena ozemlja pred premirjem in da govori državni kancler v imenu nemške vlade in nemškega naroda. Dne 14. oktobra je došel Wilsonov odgovor, ki zahteva nadalje: jamstva, da ostanejo zavezniki na fronti v premoči, opustitev plenitve in požiganja v izpraznjenih ozemljih ter pomorske vojne, uničenje ali vsaj popolno ponižanje samodržnih sil, ki morejo iz lastne volje motiti mir. Avstriji-Ogrski odgovori predsednik v posebni noti. — Pod vtisom Wilsonovega odgovora so v Nemčiji izpremenili člen 11. državne ustave, ki je dajal cesarju izključno pravico, odločati o vojni in miru; poslej naj soodločuje državni zbor. Odgovora Wilsonu Nemčija še ni odposlala. V Berlinu se vrši med delavstvom veliko gibanje za mir. — V avstrijski-ogrski monarhiji se je izvršil pod vtisom Wilsonove neizprosni velik notranji preobrat. Predvsem sta Hussarekova in Weckerlejeva vlada podali ostavko; ker pa ni bilo dobiti primernih naslednikov, sta obe vladi ostali. Pri cesarju in Hussareku so se vršila posvetovanja z voditelji parlamentarnih strank, katerim so naznanili, da mislijo izvesti federalizacijo Avstrije. Jugoslovani, Čehi in Poljaki so izjavili, da vztrajajo na svojem stališču, da spada vprašanje o ustanovitvi njihovih držav pred mirovno konferenco. Kljub temu je 16. okt. izšel cesarjev manifest, ki napoveduje presosno Avstrije v zvezno državo. Ta manifest so sprejeli samo Nemci in Ukrajinci. — Poljaki ustanavljajo vlado za vse poljske zemlje — ne izvzemši Galicije in Poznanja — v Varšavi. — Čehi so dne 14. oktobra proglasili češko-slovaško republiko. — Jugoslovani so se 17. oktobra v Zagrebu konstituirali v „Narodnem veču“, za čigar predsednika so izvolili dr. Antona Korošca in sklenili manifest na troedini narod SHS. — Avstrijski Rumuni so konstituirali narodni zbor in zahtevajo združitev vseh rumunskih ozemelj v lastno državo. — V ogrskem državnem zboru je ministrski predsednik 16. t. m. proglasil personalno unijo z Avstrijo in nedotakljivost državnega ozemlja in celovitosti Ogrske s Hrvatsko vred, ki ji pa hočejo dati prostora za narodni razvoj. Hrvatskih poslancev ni bilo na seji. Delegacije zborujejo na Dunaju dalje. Dr. Korošec in tovariši so vložili dve interpelaciji: v prvi zahtevajo, naj se končno odpre pot miru s tem, da se poslanci konstituirajo v narodnih vladah, ki naj izvedejo pogajanja o premirju in miru; jugoslovanski polki naj se takoj odpuste v svojo domovino. V drugi ugovarjajo, da bi se povodom pričakovane izpraznitve zasedenega italijanskega ozemlja preložili fronta in etapa na jugoslovanska tla. — Vojni stroški Avstrije-Ogrske so znašali do konca julija 1918 61 milijard kron. — S. L. S. je v seji načelstva 14. t. m. pozdravila novoustanovljeno „Narodno veče“ v Zagrebu

kot predstavitelja jugoslovanskega naroda v mejah monarhije. — Srbska skupščina in vlada sta sprejeli program jugoslovanskega odbora v inozemstvu za ustanovitev enotne države Hrvatov, Srbov in Slovencev. Srbija bo poslala svoje zastopnike na mirovno konferenco skupno z zastopniki jugoslovanskega odbora. — Bolgarija in Rumunija se pogajata radi Dobrudže; Bolgarija je Rumunom priznala pravico do neposrednega izhoda na morje. — Turčija je prosila Wilsona za poseben mir. — Na italijanskem bojišču nobenih velikih dogodkov. Na Balkanu se umikamo brez večjih bojov; Drač so zasedli Italijani; vzhodno Makedonijo Grki, Srbi Mitrovico in Niš s črto: zapadna Morava-Kruševac-Aleksandrinac. Francozi so zasedli Küstendil. — Na zapadnem bojišču se Nemci pod pritiskom zaveznških armad umikajo na celi črti.

Gospodarstvo.

Iz koledarja za pokončevanje škodljivcev na sadnem drevju za mesec november in december: 1.) Izkopavanje in sežiganje vsega vsled krvave uši popolnoma oslabelega drevja. 2.) Rezanje in sežiganje goseničjih gnezd, da zataremo glogovega belina in zlatoritko. 3.) Odpravljanje prstenčarjevih jajčjih kolobarjev, kadar snažimo drevje. 4.) Nadaževanje opravil, ki so naštetja za mesec vinotok. — Nadaževanje in dovršitev opravil naštetih za mesec oktober in november.

J. Klemenčič - Umno Sadjarstvo.

Zoper novo bolezen priporočujejo listi čaj od kamleic, kolikor mogoče vroč, večkrat čez dan in eno malo skodelico še zvečer v postelji. Zvečer naloži kamelice, kolikor mogoče vroče in zavite v ruto, čez pas, da se prehlajeni deli droba segrejejo. — K temu pripomnimo iz lastne skušnje še sledeče: Najpoglavitejša stvar je, da se bolnik takoj vleže, ko čuti slabosti: glavobol, trganje po udih, neprijetnosti v črevah itd., ter da vzame aspirin ali sploh kakršenkoli čaj, po katerem se mora bolnik potiti. Potenje je edini in najzaneslivejši pripomoček, to nevarno bolezen odgnati. Pred vsem je paziti, da se pri večkratni menjavi obleke bolnik ne prehladi. Če se tako bolnik poti do šest dni in ne kašlja in ne čuti bodenja v pljučah, v katerem slučaju je treba takoj po zdravniku poslati, lahko vstane vsak dan po malem, ampak ostati mora še najmanj cel teden v sobi ter se skrbno varovati prepilja. Tretji teden lahko gre ob lepem vremenu nekoliko na prosto. — Kdor pa na kakršenkoli način misli pregnati to novo morilko človeštva v treh dneh, je v prvi nevarnosti, da pade nazaj v bolezen, dobi pljučnico in sklenil je življenje. Torej močno potenje in potrpljenje je najboljšo zdravilo. Opomnimo pa še enkrat, da se naj pošlje takoj po zdravnika v slučaju, če čuti človek, da ni v pljučah vse v redu. Če pa hočeš ostati vedno zdrav, imej čez želodec in čreva prepasano „flanelco“ in sicer po leti in po zim. Pomni to dobro in tudi upoštevaj, če hočeš sebi in otrokom dobro.

Cena beli moki. V Zagrebu je padla bela fina pšenična moka na 6 kron kilogram, ravno tako padajo cene v masti in drugih živilih. Prekupci židje imajo bogate zaloge in se bojijo konec vojske. Kdaj bodo pa pri nas cene padle?

Domače in tuje novice.

Z novomeške gimnazije. Vsled odredbe zdravstvene oblasti ostane šola nadalje zaprta do vštete 3. novembra t. l. V ponedeljek dne 4. novembra ob 8. uri dop. bo v frančiškanski cerkvi slovesna služba božja v proslavo cesarjevega godu. Te slavnosti se morajo vsi učenci udeležiti.

† Župnik Janez Jaklitsch. Tudi med duhovniki zahteva nova bolezen svoje žrtve. V nedeljo zvečer smo zvedeli, da je isti dan preminul mladi, krepak gospod, župnik v Poljanici pri Toplicah. Pokojni se je rodil v Stari cerkvi pri Kočevju 6. okt. 1884. Po dovršenih študijah v Kočevju in v Ljubljani je nastopil svojo službo kot kaplan v Črmošnjicah leta 1908. Takoj prihodnje leto je odšel v Stari Log, potem v Koprivnik in Zdihovo na Kočevskem. Leta 1914 je prišel kot župni upravitelj in župnik na kočevsko Planino. Od tam se je spomladi l. 1915 preselil kot župnik v Poljanico. Pokojni je šel na pastoralno konferenco v Kočevje in se je vrnil v soboto 12. okt. prehlajen domov. Lotila se ga je španska bolezen. Prihodnje nedeljo 13. okt. je še opravil službo božjo v cerkvi. A med tem tednom je pritisnila pljučnica, ki je postala smrtno nevarna, kar je sam spoznal in se pustil prevideti s sv. zakramenti za umirajoče. Prišla je nedelja 20. oktobra. Pokliče k sebi svoje stariše, sestre in brate, se od njih poslovil in jih blagoslovil in na to mirno in vdan v voljo božjo umrje. Med župljani nastane silna žalost, ker so vsi ljubili gospoda vsled tihega mirnega in ljubeznivega značaja. To je pričal posebno pogreb v torek dne 22. oktobra dopoldan. Poleg polnoštevne udeležbe župljanov, ki so vsi s solznimi očmi svojega mladega župnika spremljali na zadnjem potu, je prihitelo tudi devet duhovnikov, da mu izkažejo zadnjo čast. Pogreb je vodil ml. gosp. prošt in dekan dr. Elbert. Vživaj v miru zasluženo plačilo!

Najboljši padajo! Usoda nam je iztrgala iz slovanskih vrst zopet enega izmed najmarljivejših narodnih delavcev. Huda pljučnica je uničila mlado življenje v najlepši moški dobi, trgovcu in načelniku „Sokola“ v Novem mestu gosp. Francetu Gregoreu. Že v Ljubljani je neutrudljivo deloval pri „Sokolu“ in ko je doslužil vojake in prevzel v Novem mestu trgovino, da pomore svojemu osivelemu očetu, je tudi tu stal vedno v prvih vrstah pri vseh narodnih prireditvah. Prosti čas je porabil skoro izključno v telovadnici, kjer je vadil in navduševal mlado in staro. Vojna furija ga je zopet odtrgala od lepo započete delo in mu za plačilo utisnila za popotnico pri vojakihi oni zloglasni „p. v.“ V vojni si je nakopal precej nevarno bolezen, tako da je dobil po sedmih letih daljši dopust. Doma so se mu vidno vračale zopet moči in že smo mislili, da smo ga rešili za mlado Jugoslavijo, ko ga je nenadoma podrla nova bolezen, katere pa žal ni več prebolel. Kako se je veselil, kadar je spregovoril s prijatelji o naši Jugoslaviji, o zopetnem sokolskem delu. Oko se mu je zaiskrilo, mišice se napele: bil je Slovan, Sokol! Še par trenutkov, predno je za vedno zatisnil svoje sanjave oči, je pozval navzoče: „Zapojmo ono lepo srbsko pesem...!“ — Spoštovani rodbini naše iskreno sožalje, Tebi, dragi Francé: lahka zemljica domača, na zdar! —1

Umrli je v Novem mestu g. Marija Šušteršič, hčerka čevljarja g. Šušteršiča v Šmihelu, v starosti 23 let. — Naj počiva v miru!

Namestništvo deželnega glavarja je odložil msgr. dr. Lampe. Deželni glavar je imenoval svojim namestnikom g. dr. Karol Trillerja.

Mestna hranilnica v Novem mestu bo z novembrom počeniši za stranke samo ponedeljek, sredo in petek dopoldne otvorjena, ker v uradu primanjkuje delalnih moči.

Davčna oblast (davčni referat) za politična okraja Rudolfovo in Črnomelj se od 20. t. m. ne nahaja več v poslopju okr. glavarstva temveč v II. nadstropju „stare gimnazije“ poleg frančiškanske cerkve v Rudolfovem. Davkoplačevalci se izrečno opozarjajo, da naslavljajo vse vloge v davčnih zadevah na „davčno oblast“ (ne okrajno glavarstvo ali pa davčni urad) „v Rudolfovem“.

Prošnja. Kdo izmed iz Rusije se vrnivših vojakov ve kaj o Josipu Darovecu, vojaku 27. dež. brambn. polka 6 komp., ki je zadnjič pisal 2. maja 1915 iz Bukovine, vojna pošta 48. Od takrat se pogreša. Prosi se morebitne podatke sporočiti njegovi ženi Antoniji Darovec v Gor. Straži 12 pri Rudolfovem, Kranjsko.

Glasba. Gosp. Ign. Hladnik je izdal krasno Marijino pesem „Zarija miru“, ki jo je prinesla „Sv. Cecilija“ v Zagrebu, najznamenitejši glasbeni list med Slovani. Skladba je za mešan zbor, sopran in bariton-solo z orglami. Ponatis stane 1 K.

Vabilo na redni občni zbor „deželne zveze kranjskih obrtnih zadrug v Ljubljani“, ki se bode vršil v nedeljo, dne 27. oktobra 1918 ob 9. uri dopoldan v posvetovalnici mestnega magistrata v Ljubljani. Dnevni red: 1.) Nagovor načelnika. 2.) Ustanovitev mojsterskih bolniških blagajn, starostnih in podpornih skladov. 3.) Ustanovitev vajenskih domov in zavetišč. 4.) Ustanovitev okrajnih zvez obrtnih zadrug, katerih odbor tvori obrtni svet pristojnega obrtnega oblastva. 5.) Predlog o ustanovitvi meščanskih šol na Kranjskem. 6.) Ustanovitev strokovnega odseka za čevljarje in njega poslovni red. 7.) Preuredba splošnih obrtnih nadaljevalnih šol v strokovne nadaljevalne šole. 8.) Nastanitev zveznega tajnika in najetje pisarniških prostorov. 9.) Ustanovitev slovenskega obrtnega glasila. 10.) Volitev 12 odbor-nikov in 6 namestnikov v načelstvo zveze. O predlogih, ki niso na dnevnem redu, se razpravlja le tedaj, če tretjina navzočih zastopnikov prizna nujnost (§ 11. c. zveznih pravil). Če sklicani občni zbor ob 9. uri ne bode sklepčen, se isti vrši eno uro pozneje. Načelstvo prosi, da se vsi gospodje zastopniki včlanjenih zadrug pravočasno in zanesljivo udeležijo občnega zbora.

Nabiralni teden za c. kr. avstrijski zaklad za vojaške vdove in sirote, ki se je nameraval prirediti od 19. do 26. t. m., da se pridobi Kranjskemu deželnemu društvu tega zaklada čim največ udov, se je moral vsled razširjanja španske bolezni odgoditi na poznejši čas.

Sleparstvo z vojaškimi oprostivami. V Lincu so zasledili veliko sleparstvo z vojaškimi oprostivami. V zadevo je zapletena tudi neka vojaška strežnica, ki je zdravnikom podtikala v preiskavo vodo oseb iz bolnišnice, ki so bolehali na obistih. — Na ta način je bilo nad 300 oseb oproščenih vojaške službe, med temi prav ugledne osebe, kakor trgovci, hotelirji. — Ves škandal je iz maščevanja razkrila žena sanitetnega podčastnika Povolny-ja, ko se je s svojim možem hudo sprla.

Pretresljiv slučaj. V Trstu je bil zdravnik nujno poklican k rodbini Nadliškovi v Kolonji 421. Ko je prišel tjakaj, je našel v bornem stanovanju, v prazni, zaduhli kuhinji mater s štirimi otroki, toda dva otroka sta bila že mrtva, ostali trije pa so tudi že skoraj umirali, sestradani. Velikanska revščina, zaslužka nič in tudi nikogar, ki bi pomagal. Zdravnika je poklicala neka soseda potem, ko sta bila dva otroka že mrtva. Mater in ostala dva otroka se je posrečilo rešiti.

720 milijonov frankov zlata so baje ameriški Jugoslovani nabrali do sedaj, katero svoto bodo vposlali kot narodni dar novoustanovljeni Jugoslaviji.

Kdaj smemo upati na mir? Švicarski listi pišejo, da se bo najbrže letos o Božiču sklenilo premirje in da se prično o miru pogajati okoli novega leta 1919.

Svarilo in poziv. Na sejmju v Novem mestu, v torek 21. oktobra, je kupil neki mož od stare ženske, ki je imela svojo robo pri mostu, dragoceno zimsko suknjo za okoli 190 kron. Dotičnik se prosi in opozarja, da ne pride s sodnijo v nepriliko, naj prinese prostovoljno suknjo takoj nepoškodovano nazaj našemu uredništvu v pogled. Dobi za trud še nekaj nagrade in denar nazaj.

Kozla za pleme je poslalo Deželno mesto za vnovčenje živine v Ljubljani posestniku Antonu Brudarju v Regrčivasi št. 31; to je prav blizu cerkve Sv. Roka v bližini vinorejske šole na Grmu. Kozel je prave švicarske pasme. Na to opozarjamo kozorejce iz vse okolice.

V zaželjeni deželi.

Fr. pl. Šuklje.

(Te članke pričujemo v imenu «Narodnega sveta v Ljubljani» po naročilu predsednika g. dr. Antona Korošca. Uredništvo.)

II.

Avtonomija v Jugoslaviji.

Ustava kake države, še bolj pa njena uprava mora se prilagoditi naravnim razmeram. Le tedaj bode ustregla svojemu namenu, zasigurati prebivalstvu varni obstanek in razvoj. In baš radi tega je zelo verjetno, da upravna sistema, docela primerna Ercegovini ali Sremu, ne bi povsem nespremenjena brez očitne škode mogla vpeljati se ob Soči ali Krki. V tem pogledu nikar nobene tesnosrčnosti med zakonodajalci in organizatorji naše samostalnosti! Zgodovinsko in državno pravno ločeni skozi toliko stoletij se bodedo ložje privadili eden drugemu, ako se bodedo mogli prosto gibati po svoje. Prepotrebna asimilacija vseh treh gran, iz katerih je sestavljen troimenski narod jugoslovanski, bode se morda najbolj pospešila, ako se vsakemu plemenu omogoči svobodni razvitek na naravni podlagi!

Stoječ na tem stališču, pridem do zaključka, da bi kazalo, jugoslovansko našo skupino deliti na tri upravna ozemlja: Slovenijo, Hrvatsko v ožjem smislu in Bosno-Ercegovino, združeno z Dalmacijo. Naravno, da slovenski skupini prisvajam tudi istrske Hrvate, saj smo z njimi itak združeni v bratski ljubezni, obelodanjeni in preskušeni v neprestanem boju proti skupnemu tlačitelju. Da se Dalmacija administrativno zveže s svojim zaledjem Bosno in Ercegovino, zagovarjati se da s tehtnimi razlogi. Hrvatski skupini končno bode priklopiti one pokrajine, katere se znova pridobe materi-zemlji.

V državni celoti obravnavajo naj se skupne zadeve in one, katere se dajo skupno bolj opravljati nego ločeno, po skupnih zakonih in skupnih državnih organih. Vse ostalo pa naj se mirno prepusti zakonodajstvu in upravi posameznih državnih skupin.

Oglejmo si sedaj ono zahodno skupino, katero po pretežni večini stanovništva lahko nazivamo slovensko. V njej bodo združene Kranjska, Spodnje Štajerska in slovenski del Koroške, potem Primorska. Po zadnjem ljudskem štetju imela bi okroglo 2 milijona prebivalcev s 40.000 km². Na čelu jej stoji deželni poglavar kot šef uprave, na njegovi strani deželni zbor kot zakonodajni organ. Ali po mojem mnenju je to ozemlje že preveliko in prerazlično, da bi ga uspešno mogel voditi in upravljati en sam človek. Radi tega uvedejo se naj okrožja, broječa po 6—700.000 duš. Zadostovalo bi v tem pogledu, ako razdelimo slovensko na tri okrožja: Kranjsko, potem Štajersko s slovenskim Korotanom in končno Primorsko.

Da pri ureditvi tega ozemlja odločno odklanjam takozvano dvojno upravo, po kratki oceni tega upravnega nestvora, izraženi uže v prvem članku, pač ni treba izrečno naglašati. Rzsodno upravo naravnost onemogočuje; pri tem stroju tečeta dve kolesi drug poleg drugega, brez notranje medsebojne vezi, čestokrat v direktni nasprotni smeri. Nepraktična je ta delitev upravne oblasti in vrh tega neprimerno draga celo v popolnem mirnih docela urejenih razmerah. Toda kako kvarne posledice lahko nastanejo iz lažnjive „deželne avtonomije“, ako v roke pride brez-

obzirnemu drzovitemu samosilniku, o tem imamo najžalostnejše dokaze baš dandanes v skrajno zavoženi samosvoji upravi na Kranjskem.

„Če pa odpraviš deželno avtonomno oblastvo, kako bodeš varoval samoupravo proti birokratizmu?“ — utegnejo me vprašati. S tem, da organično združujem in sicer v vseh instancah uradniški in lajiški živelj, imenovane funkcijonarje in od ljudstva izvoljene. Že v najvišji deželni instanci! Pač bodi deželni poglavar imenovan od državne centralne oblasti, vendar nikakor ni treba, da bi moral biti vzet baš iz uradniških krogov. Prevažno to mesto se more izročiti celo možu nejuristu brez neposredne uradniške šole, ako le splošna izobrazba in darovitost njegova ter narodno zaupanje jamčijo za njegovo zmožnost za izročeno mu težavno nalogo. Odgovornost njegova bodi pa dvojna: z ene strani naj bo odgovoren centralnemu oblastvu, z druge pa, toda omejeno na čisto deželne zadeve ter na izvršitev deželnih zakonov tudi deželnemu zboru. In skrbeti je za to, da zakonita odgovornost njegova zlasti deželnemu parlamentu ne ostane gola fikcija, kakor na primer ona naša papirnata ministrska odgovornost, katere se še nikoli ni bil zbal noben avstrijski minister.

Deželni poglavar z deželnimi svetniki skupaj reprezentuje deželno vladu. To bi pa sestavil tako, da eno polovico vladnih svetnikov pač imenuje centralna oblast iz državnih uradnikov, druga polovica pa bodi sestavljena iz deželnih poslancev, za volilno dobo izvoljenih od deželnega zbora ter od istega in iz deželnozbornih sredstev plačanih. Torej pod predsedstvom deželnega poglavarja naravnost kombinacija sedanje deželne vlade in sedanjega deželnega odbora!

Prednosti take sestave so evidentne. Kakor sovražna sila se dandanes narodnemu vzletu zoperstavlja preširna birokracija. Naroda ne razume, ljudskih potreb ne pozna! Stopi enkrat v stik z birokratskimi našimi upravitelji in ostrmel bodeš, kako malo in kako slabo pozna večina izmed njih, — pač je dokaj častnih izjem — praktično življenje in njegove potrebe. Poleg tega pri premnogih, zlasti političkih uradnikih neka posebna sorta nadutosti, čut vzvišenosti nad plebejsko maso, katero „vladati“ mu je stanovski poklic in uradna dolžnost! Oblastna nasproti ljudstvu je pa ta gospoda — izrečno povdarjamo, ne vsi — čestokrat obenem preponižna nasproti svojim višjim, slepo orodje v rokah birokratskih mogočnejev.

Te razmere so skozinsko nezdrave ter kriče po reformi. Po mojem mnenju bi se glavni nedostatki dali odpraviti po mojem predlogu. Ljudske potrebe zadobile bi svoje glasne zagovornike in branitelje v vladnih svetnikih, izvzetih iz krogov deželnih poslancev. V stiku z njimi izginila bi ona „svetovna odtujenost“, katera označuje zagrizenega birokrata. In omililo bi se razmežje deželnega poglavarja k pōdrejenim uradnikom, zmanjšala bi se pretirana nadvlada njegova, ker z ene strani bi ga vezala odgovornost nasproti deželnemu zboru, z druge ne bi mogel pometati vsaj z onimi svetniki ne, katere si jih je izposodil iz deželnega parlamenta.

Deželni zbor naj bo izvoljen na podlagi splošne, enake, tajne volilne pravice iz cele dežele, torej iz vsega ozemlja od Spielfelda počeniš doli do jadranske obali. Predsednika si izbere sam, v kompetenco njegovo spadajo naj vse zadeve, katere niso po osnovnem zakonu izrečno pridržane osrednjemu parlamentu cele Jugoslavije.

Važno je tudi vprašanje deželnih financ. Kaj posebno hudo tlači vse dežele v naši Avstriji, o čem bridko jadikujejo vsi deželni zbori? Povsod ista pritožba, da je država pač celo kupo bremen navalila deželam, sebi pa pridržala vse davke in dohodke, tako da deželnim zborom v pokritje deželnih potrebščin drugega ne pre-

ostaja, nego pomagati si z dokladami na cesarske davke. V tem pogledu trebalo bode intenzičnih finančnih in davčnopolitičnih študij, da pri preustroju naše Jugoslavije o pravem času uredimo problem samostalnih deželnih dohodkov ter na trdno podlago postavimo deželno gospodarstvo.

Raznotero.

Življenje na Dunaju. Slovenec piše: Med življenjem na Dunaju pred enim letom in letos je precej velika razlika, utemeljena v različnosti lanskega suhega leta proti letošnjemu mokremu, in v padanju naše valute. Lansko leto ni bilo na trgu nikake zelenjave, pač pa si kupil lahko govejega mesa za ljudstvo, takozvani „Volksrindfleisch“, kolikor si rabil. Racija moke je znašala pol kile na teden in osebo; skrčila se je šele v januarju 1918. Letos je na trgu zelenjave dovolj. Zelje stane kilogram 90 v do 1 K 16 v, korenje okroglo 1 K 50 v, repa 80 v, fižol v stročju do 3 K, buče 70 v. Cene so seveda različne ne samo ob raznih dneh, ampak tudi v posameznih delih mesta. Sadja na trgu sploh ni; grozdje stane 12 do 16 K kilogram. Glede prikuhe torej Dunajčani niso v zadregi, če izvzamemo krompir, ki ga dobiva prebivalstvo po pol kilograma na teden, a še to neredno. Hujše je z mesom. Enkrat na teden dobi vsakdo 15 dek govejega mesa; maksimalna cena se giblje med 8 K 40 v in 12 K. Ker to ne zadošča skoro niti za dotični dan, si pomagajo srednji sloji s konjskim mesom po 18 do 20 K kilogram, ki se pa dobi le včasih; bogatejši pa s perotnino — gosmi in racami — po 58 kron (beri: osemindvajset kron) kilogram. Kot delikatesa se dobi včasih tudi oslovsko meso po 20 do 22 K kilogram, ki je boljše od konjskega. Moke dobi prebivalec samo osminko kilograma na teden, torej štirikrat manj kot lansko leto. V vmesni trgovini stane kilogram moke 26 do 28 kron, kilogram masla 90 kron; gosja mast je še dražja. Jasno je, da je ob takih razmerah ljudstvo postalo trudno, do skrajnosti sito vojske in apatično glede konca. Dunajčani so dobri državljani; kdor je živel med njimi, je našel v njih sredi dobre ljudi, ki iz njih ust ni bilo slišati nikdar žal besede čez državo, ki so bili žalostni, če so slišali, da je kdo drugi tožil, in so ga tolažili, da bo že vse dobro. Sedaj pa taki izginevajo, pravzaprav so že izginili. Poznal sem ga, ki je bil srečen in zadovoljen z vsem, kar se je zgodilo; tudi prva leta vojne je prenašal vdano. Sedaj ga nisem poznal več, tako je hud.

Razvedrilo.

Dobro znamenje. Delavčeva žena sosed: „Pomisli, kako je pri nas hudo! Ni zadosti, da moj mož nič ne dela, ampak me je začel že tudi pretepati.“ — Sosed: „Vidiš, to je znamenje, da se je v njem začelo vzbujati veselje do dela!“

Občudovanja vredno. Organist: „Ali nič ne občudujete naše prve pevke?“ — Tujec: „Zakaj pa?“ — Organist: „I, no, ker nima nič glasu, pa vendar poje!“

Na lovu. A: „Ali si zadel zajca?“ — B: „Zadel ga sicer nisem, ampak drugo pot sem mu pa le pokazal.“

Slabo znamenje. „Ali Šetinovega Jozlja si vzel za hlapca? To si naletel! Če ta tri dni nič ne ukrade, ga kar krič vije po rokah.“

Hči očetu. „Kaj neda, oče, vi in mati srečno živita?“ — Oče: „Zakaj to vprašaš?“ — Hči: „Ker mi je mati tolikrat dejala: Bog ti daj prav zabitega moža, potem boš tudi tako srečno živela, kakor jaz!“

V zadregi. Prišel je rodoljub Dolenjec z običajnim dežnikom v Ljubljano. Ker so bile v hotelu „Štrukelj“, kamor je naš možakar najraje zahajal zaradi vzorne snage in prijazne postrežbe, že oddane vse sobe za tujce, moral se je podati na svet vljudne sobarice v hotel „Union“. — Tukaj se našemu Dolenjcu ni zdelo tako prijetno in domače. Ni bil navajen na eni strani takšne izvanredne udobnosti in na drugi strani tako hladnega obnašanja sobarice. — Posebno je bil pa iznenaden, ko ni mogel s pihanjem ugasniti električne lučke na stropu, preden se je vlegel k prepotrebemu počitku, ker vožnja iz Metlike do Ljubljane je pač težki križev pot s sedemindvajsetimi postajami. Pristavil je tedaj mizo, postavil na mizo stol, skobacal se previdno na njega ter začel na vso moč pihati in pihati v svetlo hruško — toda ves trud zaman! Svetilka ni hotela ugasniti, kakor sveča pri Štrukeljnu. Ves potr od pihanja in skrbi se vleže končno v nizko posteljo in zaspi. — Pravil je sam, da se mu je vso noč sanjalo o sami električni razsvetljavi; posebno novomeška ga je s svojo vedno spreminjajočo svetlobo prav hudomušno dražila. — Zjutraj pokliče naš popotnik sobarico k plačilu. — Kako se zopet začudi, ker ni hotela vzeti denarja češ, plača se portirju. Nasprotno ga pa neprijazno ošteje, zakaj vendar gori pri belem dnevu električna luč?! — Možakar samih bridkih presenečenj sit se odreže: „Saj sem jo sinoči ugaševal in pihal in pihal, pa ni hotela ugasniti!“ — Sobarica nevoljna: „Glejte mož, to se enkrat zavrti in luči ni!“ — Hitro poskusi mož in enkrat zavrti — a glej spaka, luč zopet žari!

BRATJE SCHÖN

Dunaj I., Fischerstiege Nr. 8
priporoča svojo bogato zalogo

: galanterijskega :
nürnbergškega blaga

in drobnarije na debelo trgovcem.
Zastopnik: Josip KLEINDIENST, Rudolfovo.

Daj nam mir, Gospod!

Pesem za tri ženske glasove in orgle — se dobi pri š. ravnatelju A. KOSI-ju, Središče (Štaj.) Partitura 80 h, pevška part. 30 h.

ŽENSKÉ LASE

zmešane in rezane, kupujem po najvišji dnevni ceni.

Izdelovalnica kit:

I. SVETEC - Rudolfovo, glavni trg
nasproti rotovžu.

Tisk J. Krajec nasl.

†

Žalostnega srca naznanjamo vsem prijateljem in znancem tužno vest, da je naš iskreno ljubljani sin, brat in stric

Adolf Zupančič
vojak 17. polka

po dolgi mučni bolezni, previden s sv. zakramenti za umirajoče, danes ob 1. uri po noči, star 21 let, mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb je v sredo ob 4. uri popoldan na Dol. Straži.

Blagega pokojnika priporočamo v molitev in blag spomin.

Sela, 22. oktobra 1918.

Žalujoči ostali.

Posojilo do 10.000 kron

se sprejme proti vknjižbi na varno mesto. Nadaljna pojasnila da „Poštno ležerice št. 69, Novo mesto“.

Večjo množino žgane žice

(drat) štev. 14, 16 in 18, kakor tudi žeblice št. 34/80 je takoj za oddati. Vprašanja je poslati na Jakob Menart, Domžale, Gorenjsko.

Odgovorni urednik Urban Horvat.

Izdajatelj in založnik J. Krajec nasl.